Nr 14

Konstitutionsutskottets betänkande med anledning av motioner angående en vetenskaplig undersökning av 1973 års valrörelse.

Motionerna

I motionen 1973:539 av herrar Boo (c) och Elmstedt (c) föreslås "att riksdagen hemställer hos Kungl. Maj:t om en vetenskaplig undersökning av 1973 års valrörelse i enlighet med vad som anförts i motionen".

Motionärerna framhåller att betänkligheterna mot den gemensamma valdagen har förstärkts genom de undersökningar av 1970 års valrörelse som genomförts av den statsvetenskapliga kommunalforskningsgruppen. De anser det vara angeläget att liknande undersökningar företas av 1973 års valrörelse för att skapa ett bättre beslutsunderlag för en förnyad, saklig prövning av den gemensamma valdagen.

Kommunalforskningsgruppens forskningsresultat från 1970 års val diskuteras även i motionen 1973:116 av herr Helén m. fl. (fp). Motionärerna framhåller att de kommunala frågorna i 1970 års valrörelse bara fick hälften så stort utrymme på tidningarnas ledarsidor som vid de närmast föregående valen. Undersökningarna visade också enligt motionärerna entydigt på minskade kunskaper om lokala och kommunala frågor. Motionärerna anser det viktigt att undersöka om de kommunalpolitiska frågorna och den kommunalpolitiska debatten kommer i skymundan av riksfrågorna och den rikspolitiska debatten även i 1973 års valrörelse. I motionen hemställs "att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär 4. att en vetenskaplig undersökning genomförs av de lokala och kommunala frågornas roll i 1973 års valrörelse".

Frågans behandling vid 1972 års riksdag

Vid 1972 års riksdag behandlades under höstsessionen motionen 1972:788 (c) med i sak samma hemställan som nu ifrågavarande motioner. I sitt av riksdagen godkända yttrande (KU 1972:47) anförde utskottet:

> Enligt utskottets mening bör riksdagen endast undantagsvis ta initiativ till vetenskapliga undersökningar. Initiativet härtill brukar i första hand tas av annat organ, främst av vetenskaplig institution eller direkt av enskild forskare. Frågan om behovet av viss vetenskaplig undersökning kan också prövas som ett led i pågående utredningsverksamhet i ett ämne.
>
> Den fråga som avses med motionen faller inom ramen för det uppdrag som getts åt utredningen om den kommunala demokratin. Utredningen kan – om den så finner erforderligt – föranstalta om en sådan undersökning som avses med motionen.

På grund av det anförda finner utskottet inte skäl föreslå riksdagen att ta det initiativ som begärs i motionen.

I en reservation (3 c, 2 fp, 2 m) hemställdes att "riksdagen med bifall till motionen 1972:788 hos Kungl. Maj:t begär att undersökningar av 1973 års valrörelse företas i enlighet med vad som anförts i motionen". I sin motivering anförde reservanterna:

I samband med de allmänna valen 1970 gjordes inom den statsvetenskapliga kommunalforskningsgruppen vissa undersökningar som bl. a. berörde de kommunala frågornas roll i valrörelsen. Dessa undersökningar gav ett mycket värdefullt bidrag till frågan om den gemensamma valdagen. Några liknande undersökningar inför nästa års valrörelse kommer enligt uppgift inte att äga rum på initiativ av kommunalforskningsgruppen.

Det är enligt vår mening angeläget att det även i samband med 1973 års valrörelse görs undersökningar som kan tjäna som underlag för den fortsatta debatten om den gemensamma valdagen.

Utredningen om den kommunala demokratin

Inom utredningen om den kommunala demokratin (C 1970:29), som enligt sina direktiv bl. a. skall undersöka möjligheterna att förbättra den kommunala informationen, planeras i samarbete med olika forskare ett flertal vetenskapliga undersökningar i samband med 1973 års valrörelse. Nomineringsprocessen och partiernas valförberedelser blir föremål för studier i ett antal färdigbildade kommuner. Vid statsvetenskapliga institutionen vid Göteborgs universitet kommer på utredningens uppdrag i 1973 års valundersökning, som omfattar ett representativt urval med ca 3 000 väljare, att undersökas i vilken utsträckning kommunala frågor och eventuella partiskillnader med avseende på dessa uppmärksammas av väljarna. Planer finns också inom utredningen på att försöka åstadkomma en undersökning av de kommunala frågornas utrymme i pressdebatten i anslutning till valrörelsen.

Utskottet

I motionerna 1973:116 och 1973:539 hemställs att riksdagen skall begära hos Kungl. Maj:t att en vetenskaplig undersökning skall företas av 1973 års valrörelse bl. a. för att belysa de kommunala frågornas roll i valdebatten.

Utskottet har erfarit att utredningen om den kommunala demokratin beslutat att i samarbete med olika forskare genomföra studier av partiernas valförberedelser och nomineringsarbete i samband med 1973 års valrörelse. Vidare kommer att undersökas de kommunala frågornas utrymme i valdebatten och i vilken utsträckning väljarna uppmärksammar dessa.

De inom utredningen om den kommunala demokratin beslutade undersökningarna motsvarar väl de önskemål som framförts i förevarande motioner. Något initiativ från riksdagens sida i denna del är därför inte erforderligt.

Utskottet hemställer

att riksdagen förklarar motionerna 1973:116, såvitt avser hemställan punkten 4, och 1973:539 besvarade med vad utskottet anfört.

Stockholm den 13 mars 1973

På konstitutionsutskottets vägnar
HILDING JOHANSSON

Närvarande: herrar Johansson i Trollhättan (s), Nelander (fp), fru Thunvall (s), herrar Mossberg (s), Boo (c), Sten Andersson i Stockholm* (s), Svensson i Eskilstuna (s), Pettersson i Örebro (c), Werner i Malmö* (m), Karlsson i Malung* (s), Fiskesjö* (c), Gustavsson i Ängelholm (s), Schött (m), Molin (fp) och Olsson i Edane (s).

* Ej närvarande vid justeringen.

GOTAB 73 3488 S Stockholm 1973